د نرسنګ د اخلاقو پیژندنه

اهداف :

- د نرسنګ داخلاقو تعریف
- د نرسنګ داخلاقو په اهمیت پوهیدل
- د یومسلک په معیارونو باندی خبری اتری کول
- د یو نرس په مسلکی ځانګړتیاوو باندی خبری اتری کول

(لمړی زه) تر ټولو آخری کس زه)

Vivekananda

د اخلاقو لغوی تعریف

د ethics کلمه د ethos څخه اخستل سوی ده چی د عادت او کرکتر په معنا ده

د نرسنګ اخلاق : د نرسنګ په اصولو کی د یوه نرس په اخلاقی کړنو پوری اړه لری

شخصی اخلاق

له شخصی باور څخه عبارت دی چی د هغی له نظره ځنی شیان سم او ځنی ناسم دی .

شخصی اخلاق مذهب ، مسولیت ، ټولنیز رسنی ،ارزښتونه.... په منځ ته راتلوکی رول لری

Bio ethics حیاتی اخلاق

پرمریض باندی د ترحم په خاطر په بعضو طبی قوانینو کی د مریض د مرګ او ژوند په اړه تصمیم نیول کیږی چی همدی کار ته Euthanasia ویل کیږی .

بارونه

الف : رویه

د یو شخص ، شی یا عقیدی په اړه له مثبت او منفی قضاوت او احساس څخه عبارت دی

conflict تضاد

د دوو ارزښتونو او عقیدی ترمنځ توپیر ته ویل کیږی ؟

زړه نا زړه dilemma : د یوی قناعت بخښونکی حل لاری په رامنځ ته کولو له ناتوانی څخه عبارت دی

اخلاقی دوه زړه توب

د روحیی دعوو لرونکی وی او پر سوالو باندی پای ته رسیږی .

داچی طبی تکنالوژی پرمختګ کړی دی نو د یوه نرس د پاره دا ستونزمنه ده چی په حساسو وختونو کی بی طرفه پاته سی

د مثال په ډول ...

- د روغتیا لرلو حق او روغتیایی خارنو ته لاس رسی
- د ژوند د ختمولو نظریه euthanasia
- په انسانانو باندی تجربوی څیړینی ترسره کول

په نرسنګ کی اخلاق

په نرسنګ کی اخلاق د نرس او مریض ترمنځ آرامه محیط رامنځ ته کوی چی تر څو نرس وکولای سی چی پر مسلکی معیارونو مخته ولاړسی .

اخلاقی قانون Icn

نړیوال اخلاقی قانون شورا چی په ۱۸۹۹ کی رامنځ ته سوه . چی د نرسنګ کړنی په اخلاقی اصولو کی ترسره شی

- **د نرسانو څلور عمده مسولیتونه :**

1. روغتیا ته پرمختګ ورکول
2. د ناروغیو له پیښیدو څخه مخنیوی
3. روغتیا ساتنه
4. درد کم کړی

د یو مسلک معیارات

- علمی بدنه ولری
- د مراجع کونکو دپاره باید ګټوروی
- قانونی جنبه ولری
- علمی پراختیا ولری

آیا نرسنګ یو مسلک دی ؟

د علمی مضامینو ، تنظمونکی شورا ، د ناروغی په وقایه او د یو شته قانون په لرلو سره نرسنګ ته یو مسلک ویلای سو .

د یو مسلکی نرس ځانګړتیاوی !

- باید رښتینی وی
- صبر ولری
- ښه اوریدونکی وی
- باید ښه څارونکی او د خپل عمل مسول وی
- باید ماهره او خپل مسلک ته وفاداره وی
- په خپل مسلک کی اخلاقیات په نظر کی ونیسی
- خوندی څارنه رامنځ ته کی

ارزښتونه Values

یوه عقیده او یو وجدان دی چی زموږ او ستاسی سره خبری کوی چی یو څه وکه او یا تری تیر سه. هم دا ارزښت دی چی موږ او تاسی د یوشی او یا عقیدی له اهمیته خبروی .

ارزښتيز سيستمونه

ارزښتونه د هغوی د اهميت له مخی ترتيب سوی دی .

- observation مشاهده
- experience تجربه
- متقابل عمل

مشاهــده

ارزښتونه و څارنې ته ضرورت لري او موږ کولای سو چې ارزښتونو ته د نورو کړنو دلیدو له مخې پرمختګ ورکړو .

تجربه (Experience)

د تجربو له مخې ارزښت زده کولای سو .

د ارزښتونو د انتقال لارې

ارزښتونه د ژوند په اوږدو کې زده کیږي او انتقالیږي . کوشش باید وسی چې د ارزښتونه بې له تحدیده انتقال سی

د ارزښتونو د انتقال لاری

- نمونه کیدل
- اخلاقی کیدل
- یبرالیزم
- مسولانه ټاکنه
- مکافات او مجازات

VALUE®
TRANSMISSION

په مسلکی نرسنګ کی ارزښتونه

داچی د نرسنګ خارنی په انسانو پوری ترسره کیږی نو یوه نرس ته پکار ده چی په انسانی ارزښتونو پوره اګاهی ولری . که په یوه ارګان کی نرسان په دنده ګمارل سوی یی نو هغه وخت دوی مسلکی کړنی ترسره کوی چی د دوی شخصی او مسلکی ارزښتونه سره ورته وی

اړین ارزښتونه

1. د نورو خیر غوښتنه (Altruism) : د ځارنی په وخت کی توجه یوائی مریض ته کول
2. مساوات (Equality) : مریض ته د اړتیا له مخی ځارنه کول
3. رضایت (sthetics) : مریض ته آرامه محیط برابرول
4. آزادی (freedom) :د خلګو حقوق محرم او محترم شمیرل
5. انسانیت (humanity):د ناروغانو او پرسونل محرمیت ساتل
6. عدالت (justice):د روغتیا پرسونل غیرقانونی ، غیر مسلکی کړنی تکذیبول
7. حقیقت (truth) : د نرسنګ ځارنی په ځیر ثبتول او که د موسسی له پالسیو څخه سرغړونه وسی نو کافی معلومات برابرول

ارزښتونه او کلینیکی تصمیم نیونه

د یو نرس ارزښتونه چی د هغی د تصمیم نیونی طریقه په کلینیکی ساحه کی تر اغیزی لاندی نیسی . یوه ناروغ ته خارنه باید بیله کومه تعصبه او اړتیا له مخی ترسره سی

د ارزښتونو وضاحت

په دری لارو باندی ارزښتونه پیژندلای سو

1. ټاکل
2. انعام ورکول
3. کړنه یا عمل

د نرسنګ د ارزښتونو وضاحت

د روغتیا او غیری روغتیایی کارکونکو د مخامخ کیدو په صورت کی د نرس ارزښتونه را څرګندیږی .

- د کړنو په وړاندی د نرس غبرګون
- د ناروغانو د مراقبت په اړه د نرس عقیده
- که چیری په غیر مصونه توګه یو مراقبت ترسره کیږی باید څه وسی ؟

د ارزښتونو د وضاحت ګټې

- خبرونکې دي
- د شخص کړنو ته لارښود دي
- د پریکړو په نیولو کې مرسته کوي
- د شخصي ودې باعث کیږي

خپلواکی یا Autonomy

د Nomos د ځان او Autos د دوو یونانی کلیمو څخه اخستل سوی ده چی Autonomy اداری په معنا دی . اتونومی په دی معنا ده چی هر شخص آزاد دی او د خپلو شخصی موخو په اړه پریکړه کوی .

د روغتیا یی خارنی په ساحه کی استقلالیت

د روغتیا خارنی په ساحه کی همیشه د ناروغ استقلالیت په سستماتیک ډول تر پښو لاندی کیږی . د هغوی څخه د شخصی مسایلو پوښتنه کیږی او طمعه تری کیږی تر څو په بستر کی د ناروغ رول ادا کړی .

د ناروغ د استقلالیت د تخلفاتو پیژندنه

دری ډوله فکتورونه دی چی د ناروغ استقلالیت ته نقض ورسوی

- نرس داسی فکر کوی چی دده او د ناروغ موخی او ارزښتونه سره شان دی
- نرس داسی فکر کیی چی کوم شی دده د پاره شکاره وی هغه د نورو د پاره هم همهغه ډول ښکاره وی .
- نرس خپل پوهه او د ناروغ پوهه سره مقایسه کوی .

اګاهانه رضایت

له هغه پروسیجر څخه عبارت دی چی مریض ته د ممکنه پایلو او ممکنه خطراتو په اړه مریض ته اګاهی ورکوی . چی په دی سره مریض استقلالیت ساتل کیږی

paternalism

د پلارنی رول یا مشرولی په معنا ده ، دا رول هغه وخت اداکیږی چی مریض بالغ وی او یا د خپلی مریضی په اړه خپله تصمیم نیسی . عموما په دی حالت کی ډیر واک ومریض ته ورکول کیږی .
ولی په ډیر عمر او لږ عمر کسانو کی نرس خپله تصمیم نیسی .

د رضایت نه شتون

د مریض نه همکاری په درملنه کی . **دوه دلیله شتون لری**

- مریض د روانی مشکلاتو په درلودلو سره د کامیابه پروسیجر په ترسره کولو سره انکار کول
- روغتیا ځارونکی د مریض وړتیا ته په نه کتو سره د درملنی پلان جوړول

نیکي کول

یو داسی ترحم او مهربانی کول چی د نورو په ګټه وی عبارت د نیکي څخه دی . صحت په کور کی د روغتیا کارکونکو څخه غوښتنه کیږی چی د مریضانو سره داسی عمل ترسره کړی چی هغوی په ګټه وی .

مناسبه اجرا ، د زیان څخه مخنیوی او زیان د منځه وړل اخلاقی اصول دی .

دخرابیو نه شتون

صحی کارکونکی له هغو کسانو څخه ساتنه کوی چی دوی نه سی کولای له خپل ځان څخه ساتنه وکی .

همیشه چی کوم کار کیږی باید ګټه او تاوان یی و سنجول سی .

یو مسلکی نرس باید لاندی ځانګړتیاوی ولری !

- رښتینولی
- رازساتل
- انصاف
- وفاداری

اخلاقی تیوري ګاني

اخلاقی تیوری ګانی د پخوانیو اخلاقی اصول پر بناد دی

دنده پیژندنه

دنده پیژندنه د افرادو د ژمنو او ځانګړو دندو له پاره یو اصل تولیدوی .

دنده پیژندنه به یا احساس له مخې ترسره کیږی او یا به د موقف ساتلو په مفهوم کیږی .

دنده پیژندل باید داسی ترسره سی ترڅو نور قوانین تر پښو لاندی نه سی

ګټه غوښتنه

د یو عمل د نتیجې د وړاندوینې له مخې رامنځ ته کیږي .

پر دوه ډوله ده

- فعالیتي سودمندي
- قانوني سودمندي

حقوق (rights)

د یوی ټولنی په واسطه ترتیب شوی دی او تر ټولو لومړیتوب او اړمن کس ته ورکول کیږی .

فضیلت

د یو شخص ځانګړتیاوو ته په کتو سره قضاوت کیږی .

اخلاقي پريکړه نيونه

- ستونزه معرفي کړئ
- اړوند موضوعات معرفي کړئ
- اړوند اخلاقي لارښوونې په نظر کې ونيسئ
- اړوند قوانين و پيژنئ
- مشوره وکړئ
- د فعاليت او احتمالي عواقب لست کړئ
- د فعاليت په اړه تصميم ونيسئ

څلورم فصل

د نرسنګ اخلاقی قوانین

د نرسنګ اخلاقی قوانین

د نرسنګ اخلاقی قوانین د نرسنګ له طمعو ، تواقوعاتو او سټنډرونو څخه عبارت دی .

د نرسنګ د نړیوالی ټولنی قوانین

- اساسی مسولیتونه (د روغتیا پرمختیا ، له ناروغی څخه مخنیوی ، روغتیا ساتنه او دزیان کمول)
- نړیوال ضرورت او بی فری
- خدمت وړاندی کول

نرس او نور اشخاص

د نرس مسولیت د هغو کسانو په وړاندی دی چی روغتیایی خارونو ته اړتیا لری .
نرس ته پکار ده چی د مریض معنویت او محرومیت ته پکښی احترام وسی .

نرس او کړنی

د نرس کړنی د ټولنی د سلمتیا ساتنی له پاره د دوامداره زده کړی مسولیت لری